КОМИТЕТ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ПО ОХРАНЕ ОБЪЕКТОВ
КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДӘНИ
МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫН
САКЛАУ КОМИТЕТЫ

ПРИКАЗ **БОЕРЫК**

20.05.2021 № 104-П

г. Казань

Татарстан Республикасы Әтнә муниципаль районында урнашкан төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләренең чикләрен һәм алардан файдалану режимын раслау турында

2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр) турында» 2005 елның 1 апрелендәге 60-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында» 2005 елның 1 апрелендәге 60-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 12 июлендәге 565 номерлы карары белән төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын һәм аларның территорияләрен саклап калу һәм дәүләт саклавы максатларында боерык бирәм:

1. Әлеге боерыкка 1 нче кушымта нигезендә Татарстан Республикасы Әтнә муниципаль районында урнашкан төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләре чикләрен расларга.

2. Әлеге боерыкка 2 нче кушымта нигезендә Татарстан Республикасы Әтнә муниципаль районында урнашкан төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләреннән файдалану режимын расларга.

3. Боерыкның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемдә калдырам.

Рәис И.Н. Гущин

Татарстан Республикасы
мәдәни мирас объектларын
саклау комитетының
«20» 05.2021 №104-П
боерыгына 1 кушымта

Татарстан Республикасы Әтнә муниципаль районында урнашкан төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләре **ЧИКЛӘРЕ**

1. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Өҗем авыл җирлеге, Мукшы авылы, Тукай ур., 6 йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картасы (схемасы)**

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Өҗем авыл җирлеге, Мукшы авылы, Тукай ур., 6 йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картографик тасвирламасы**

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Өҗем авыл җирлеге, Мукшы авылы, Тукай ур., 6 йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгечә уза:

төньяк-көнчыгыш өлеш: көньяк-көнчыгыш юнәлештә, Ура елгасы тугайлары буйлап, юл ягына, участок чиге буйлап (1, 2 борылыш ноктalары);

көньяк-көнчыгыш өлеш: көньяк-көнбатыш юнәлештә, юл буйлап, участок чиге буйлап (2, 3 борылыш нокталары);

көньяк-көнбатыш өлеш: көнбатыш юнәлештә, территория чиге буйлап юлдан (3, 4, 5 борылыш нокталары);

төньяк-көнбатыш өлеш: төньяк юнәлештә, мәчетнең көнбатыш фасады стенасы буйлап, участокның чиге буйлап Ура елгасы тугаена таба (5, 6, 1 борылыш нокталары).

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Өҗем авыл җирлеге, Мукшы авылы, Тукай ур., 6 йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **характерлы нокталары таблицасы**

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	534755.60	1333670.55
2	534746.26	1333694.34
3	534726.97	1333683.66
4	534731.88	1333666.64
5	534734.50	1333667.32
6	534735.11	1333665.02

2. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, Совет ур., 16 йорт адресы буенча урнашкан «Даутов йорты», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картасы (схемасы)**

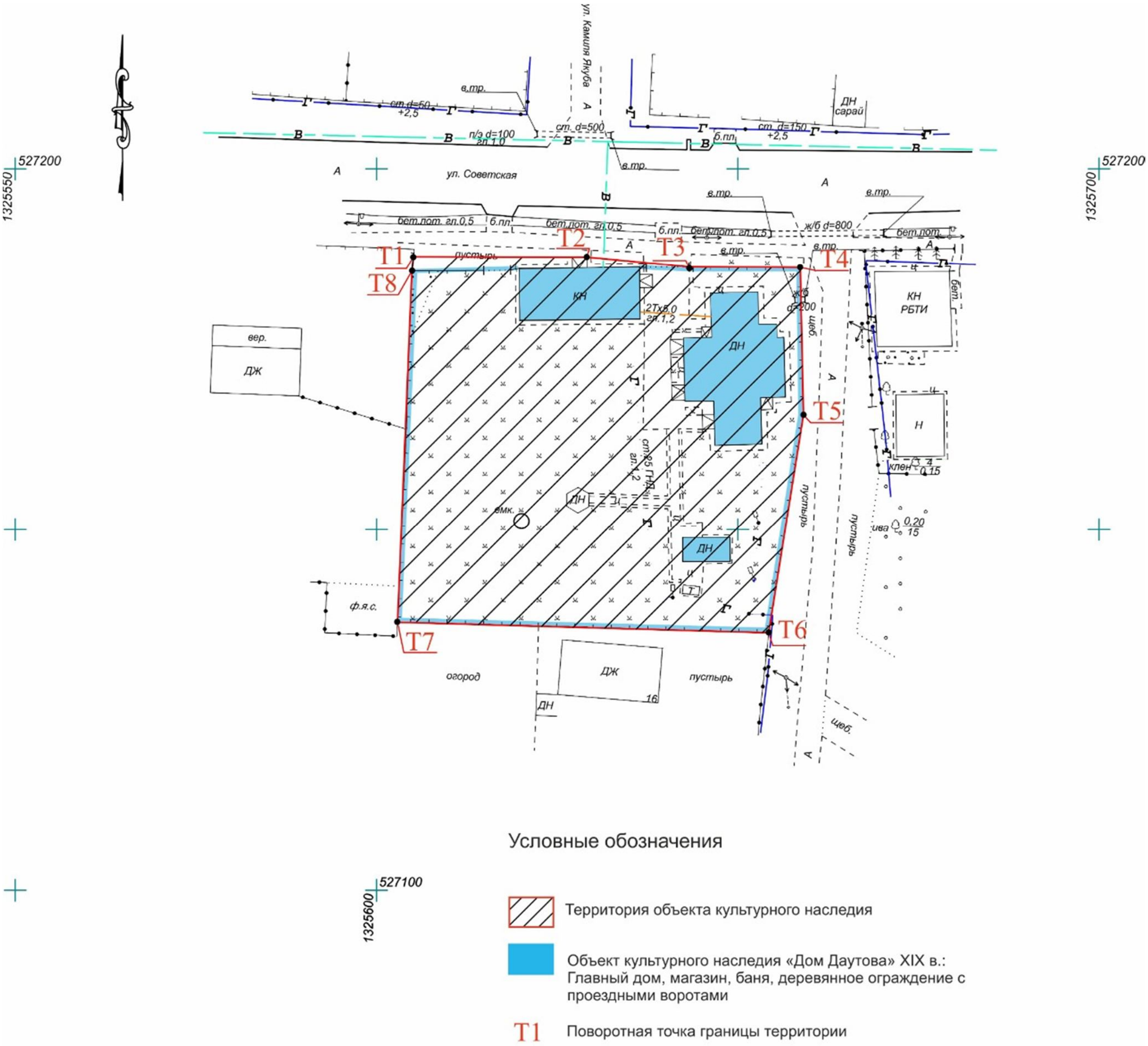

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, Совет ур., 16 йорт адресы буенча урнашкан «Даутов йорты», XIXгасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картографик тасвирламасы**

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, Совет ур., 16 йорт адресы буенча урнашкан «Даутов йорты», XIXгасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгечә үтә:

төньяк өлеш: көнчыгыш юнәлештә, Совет урамы буйлап, участокның көнчыгыш чигенә кадәр (1, 2, 3, 4 борылыш нокталары);

көнчыгыш өлеш: көньяк юнәлештә, территория чиге буйлап (4, 5, 6 борылыш нокталары);

көньяк өлеш: көнбатыш юнәлештә, территория чиге буйлап (6, 7 борылыш нокталары);

көнбатыш өлеш: төньяк юнәлештә, территория чиге буйлап, Совет урамы ягына таба (7, 8, 1 борылыш нокталары).

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, Совет ур., 16 йорт адресы буенча урнашкан «Даутов йорты», XIXгасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **характерлы нокталары таблицасы**

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	527187.84	1325605.11
2	527187.79	1325629.11
3	527186.42	1325643.22
4	527186.33	1325658.64
5	527165.91	1325659.08
6	527135.70	1325654.28
7	527137.15	1325602.90
8	527185.85	1325604.89

3. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Түбән Бәрәскә авыл җирлеге, Түбән Бәрәскә авылы, Чишмә ур., 10а йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», 1769 ел төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картасы (схемасы)**

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Түбән Бәрәскә авыл җирлеге, Түбән Бәрәскә авылы, Чишмә ур., 10а йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», 1769 ел төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картографик тасвирламасы**

3. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Түбән Бәрәскә авыл җирлеге, Түбән Бәрәскә авылы, Чишмә ур., 10а йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», 1769 ел төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгечә уза:

көнбатыш өлеше: көньяк - көнбатыш юнәлештә, Чишмә урамыннан, участокның кадастр чиге буйлап (1, 2, 3 борылыш нокталары);

көньяк өлеш: көньяк-көнчыгыш юнәлештә, участокның кадастр чиге буйлап (3, 4, 5, 6 борылыш нокталары);

көнчыгыш өлеше: төньяк-көнчыгыш юнәлештә, Чишмә урамына, участокның кадастр чиге буйлап (6, 7 борылыш нокталары);

төньяк өлеш: төньяк-көнбатыш юнәлештә, Чишмә урамы буйлап, участокның чиге буйлап (7, 1 борылыш нокталары).

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Түбән Бәрәскә авыл җирлеге, Түбән Бәрәскә авылы, Чишмә ур., 10а йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», 1769 ел төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең
характерлы нокталары таблицасы

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	525444.220	1318918.880
2	525420.160	1318893.510
3	525413.940	1318889.780
4	525409.160	1318897.200
5	525415.140	1318901.610
6	525379.960	1318959.200
7	525411.410	1318976.650

4. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, К.Маркс ур., 30 йорт адресы буенча урнашкан «Вали бай йорты», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картасы (схемасы)**

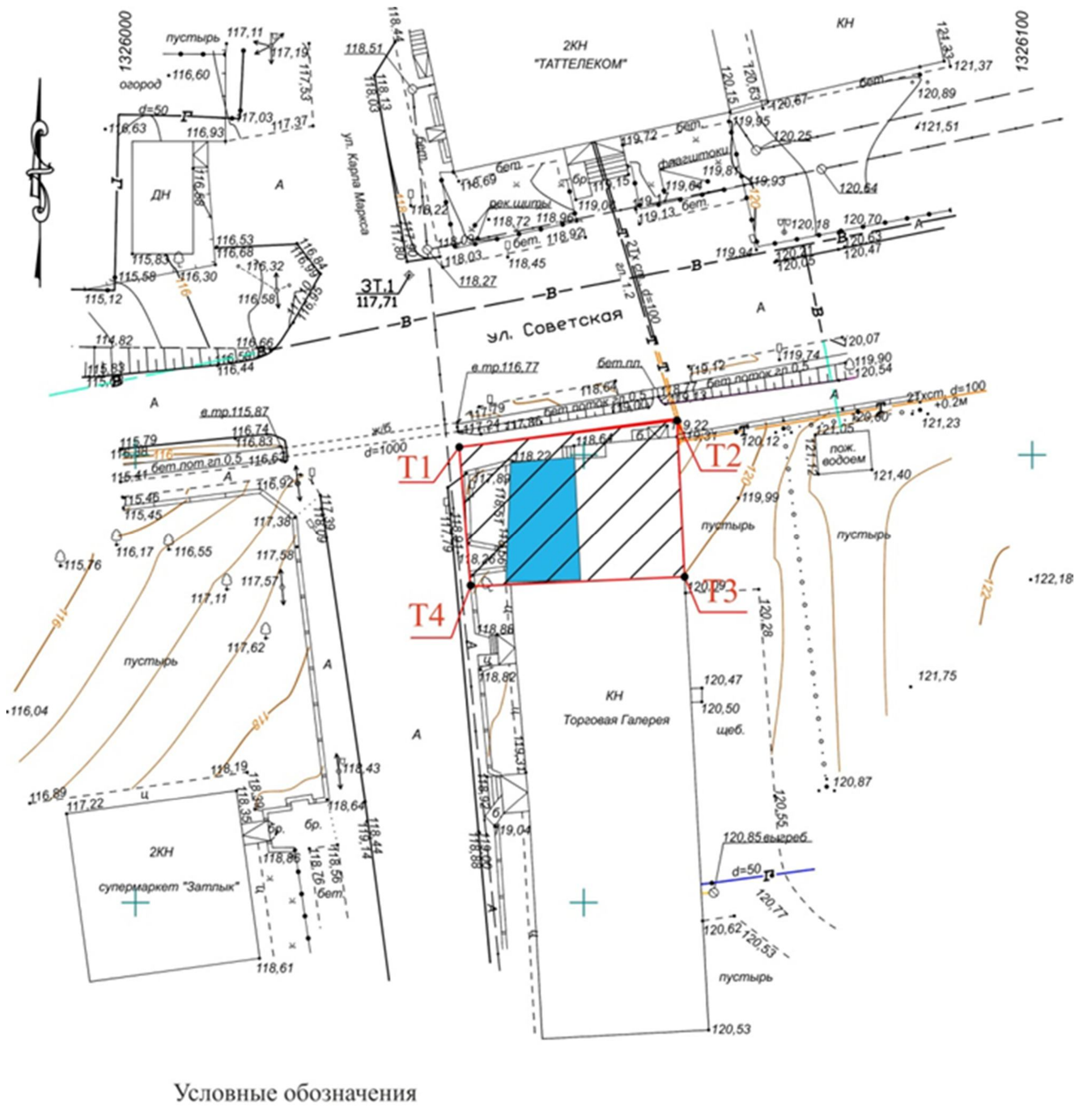

Условные обозначения

Территория объекта культурного наследия

Объект культурного наследия «Дом Вали бая», XIX в.

Т1 Поворотная точка границы территории

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, К.Маркс ур., 30 йорт адресы буенча урнашкан «Вали бай йорты», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картографик тасвирламасы**

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, К.Маркс ур., 30 йорт адресы буенча урнашкан «Вали бай йорты», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгечә уза:

төньяк өлеш: участокның тышкы чиге буйлап параллель рәвештә Совет урамы (1, 2 нче ноктадар);

көнчыгыш өлеш: җир кишәрлегенең квартал эчендәге чиге буйлап (2, 3 нче нокталар);

көньяк өлеш: «Вәли Бай йорты», XIX мәдәни мирас объектының диварына параллель рәвештә, участокның тышкы чигенә (3, 4 нче нокталар);

көнбатыш өлеш: участокның тышкы чиге буйлап К.Маркс урамы белән параллель рәвештә (1, 4 нче нокталар).

Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, К.Маркс ур., 30 йорт адресы буенча урнашкан «Вали бай йорты», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **характерлы нокталары таблицасы**

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	527200.870	1326036.110
2	527204,050	1326060,300
3	527187.571	1326061.069
4	527185.384	1326037.353

5. Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәңгәр авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетарская ур., 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль), төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картасы (схемасы)**

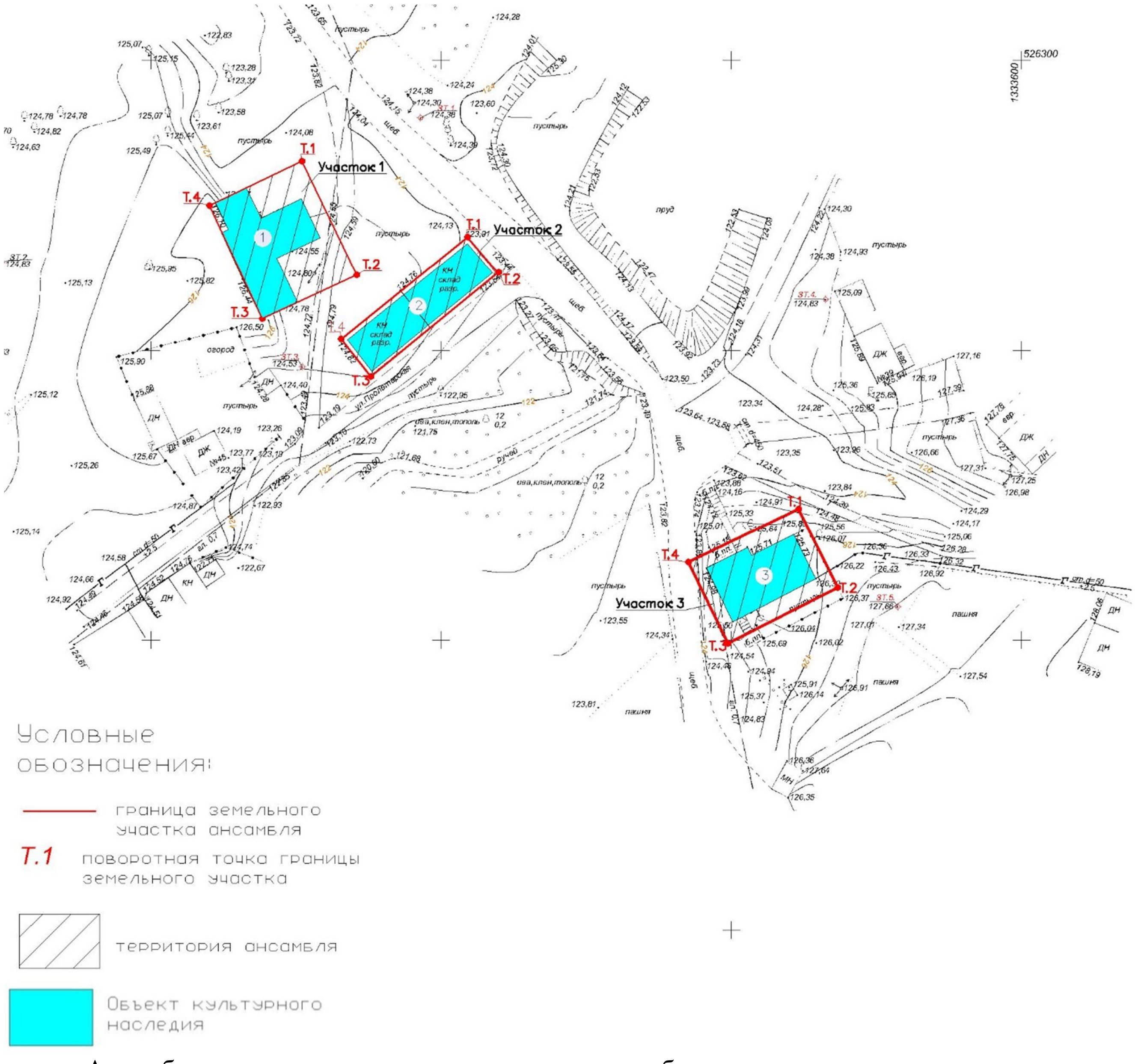

Ансамбль составына керә торган мәдәни мирас объектлары:

1 – Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетар урамы, 47 нче йорт адресы буенча урнашкан, «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Төп йорт», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты;

2 – Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетар урамы, 47 нче йорт адресы буенча урнашкан, «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Склад бинасы», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты;

3 – Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетар урамы, 47 нче йорт адресы буенча урнашкан, «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты.

Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәңгәр авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетарская ур., 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль), төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **картографик тасвирламасы**

Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Пролетар урамы, 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектының **1 участогы** территориясе чикләре «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Төп йорт», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренә туры килә һәм түбәндәгечә үтә:

көнчыгыш өлеш: көньяк-көнчыгыш юнәлештә, Пролетар урамы ягына таба (1, 2 борылыш нокталары);

көньяк өлеш: көньяк-көнбатыш юнәлештә, бинаның көньяк-көнчыгыш фасадының стенасы буйлап (2-3 борылыш нокталары);

көнбатыш өлеш: төньяк-көнбатыш юнәлештә, бинаның көньяк-көнбатыш фасадының стенасы буйлап (3-4 борылыш нокталары);

төньяк өлеш: төньяк-көнчыгыш юнәлештә, бинаның төньяк-көнчыгыш фасадының стенасы буйлап (4, 1 борылыш нокталары).

Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Пролетар урамы, 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектының **2 участогы** территориясе чикләре «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Склад бинасы», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренә туры килә һәм түбәндәгечә үтә:

төньяк-көнчыгыш өлеш: көньяк-көнчыгыш юнәлештә, бер якка Пролетарская ур. (1, 2 борылыш нокталары);

көньяк-көнчыгыш өлеш: көньяк-көнбатыш юнәлештә, буйга Пролетарская ур. (2, 3 борылыш нокталары);

көньяк-көнбатыш өлеш: төньяк-көнбатыш юнәлештә Пролетар урамыннан (3, 4 борылыш нокталары);

төньяк-көнбатыш өлеш: төньяк-көнчыгыш юнәлештә, бинаның төньяк-көнбатыш фасадына параллель рәвештә (4, 1 борылыш нокталары).

Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Пролетар урамы, 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектының **3 участогы** территориясе чикләре «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренә туры килә һәм түбәндәгечә үтә:

төньяк-көнчыгыш өлеш: көньяк-көнчыгыш юнәлештә, төньяк-көнчыгыш фасад белән параллель рәвештә, 3 метр чигенү белән (1, 2 ноктalары);

көньяк-көнчыгыш өлеш: көньяк-көнбатыш юнәлештә, көньяк-көнчыгыш фасад белән параллель рәвештә, стенадан 3 метр чигенгән (2, 3 нче нокталар);

көньяк-көнбатыш өлеш: төньяк-көнбатыш юнәлештә, параллель көньяк-көнбатыш фасад дивардан 3 метр чигенгән (3, 4 нче нокталар);

төньяк-көнбатыш өлеш: төньяк-көнчыгыш юнәлештә, төньяк-көнбатыш фасад белән параллель рәвештә, стенадан 3 метр чигенгән (4,1 нче нокта).

Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәңгәр авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетарская ур., 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль), төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең **характерлы нокталары таблицасы**

1 участок

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	526316.010	1333510.270
2	526324.160	1333488.770
3	526340.000	1333494.700
4	526331.720	1333515.770

2 участок

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	526299.390	1333476.580
2	526300.680	1333468.510
3	526328.800	1333472.430
4	526327.370	1333480.500

3 участок

Нокта №	Нокталарның МСК 16 тагы координатлары	
	X	Y
1	526294.045	1333403.641
2	526299.602	1333388.646
3	526320.310	1333395.951
4	526314.679	1333411.361

Татарстан Республикасы
мәдәни мирас
объектларын
саклау комитетының
«20» 05.2021 №104-П
боерыгына 2 кушымта

Татарстан Республикасы Әтнә муниципаль районында урнашкан төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләреннән **файдалану режимы**

Төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләре чикләрендә:

1. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Өҗем авыл җирлеге, Мукшы авылы, Тукай ур., 6 йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», XIX гасыр;
2. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, Совет ур., 16 йорт адресы буенча урнашкан «Даутов йорты», XIX гасыр;
3. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Түбән Бәрәскә авыл җирлеге, Түбән Бәрәскә авылы, Чишмә ур., 10а йорт адресы буенча урнашкан «Мәчет», 1769 ел;
4. Татарстан Республикасы, Әтнә районы, Олы Әтнә авыл җирлеге, Олы Әтнә авылы, К.Маркс ур., 30 йорт адресы буенча урнашкан «Вали бай йорты», XIX гасыр;
5. Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәңгәр авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетарская ур., 47 йорт адресы буенча урнашкан «Сәүдәгәр В.Бакиров утары», XIX гасыр (Ансамбль):

– Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетар урамы, 47 нче йорт адресы буенча урнашкан, «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Төп йорт», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты;

– Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетар урамы, 47 нче йорт адресы буенча урнашкан, «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Склад бинасы», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты;

– Татарстан Республикасы, Әтнә муниципаль районы, Олы Мәнгер авыл җирлеге, Олы Мәңгәр авылы, Пролетар урамы, 47 нче йорт адресы буенча урнашкан, «Сәүдәгәр В.Бакиров утары» XIX гасыр (Ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керә торган «Мәчет», XIX гасыр төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты.

рөхсәт ителә:

- мәдәни мирас объектының физик сакланышын тәэмин итүгә юнәлдерелгән мәдәни мирас объектын саклап калу эшләрен башкару, шул исәптән консервацияләү, ремонтлау, реставрацияләү, заманча файдалануга яраклаштыру;

- мәдәни мирас объектының сакланышын тәэмин итү таләпләренә каршы килмәгән һәм мәдәни мирас объектының заманча шартларда эшләвен тәэмин итәргә мөмкинлек бирә торган хуҗалык эшчәнлеген алып бару;

- мәдәни мирас объектын, аның үзенчәлекләрен үзгәртмичә, сак предметын тәшкил итүче функциональ файдалануның төрләре нигезендә заманча файдалануда файдалану һәм аларның җайлашуы;

- «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләрен исәпкә алып, мәдәни мирас объектының бөтенлеген боза торган корылмаларны һәм объектларны, шул исәптән вакытлыча, җимерү;

- гамәлдәге инженерлык инфраструктурасы объектларын (тышкы су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, газ, электр белән тәэмин итү, телефонлаштыру һ.б.) капиталь ремонтлау, шулай ук башкарыла торган эшләр (шул исәптән динамик йогынты) мәдәни мирас объектына йогынты ясамау шарты белән инженерлык инфраструктурасының яңа объектларын җир асты юлы белән салу;

- мәдәни мирас объектын саклап калуга, алардан файдалануга һәм аларны популярлаштыруга юнәлтелгән территорияне төзекләндерү;

- мәйданчыкларны, машина юлларын түшәүдә традицион материаллар (кирпеч, таш, гранит һәм башка табигый материаллар, шулай ук табигый материалларны имитацияләүче материаллар) куллану;

тарихи мохит элементлары характеристикаларына җавап бирә торган аерым урнаштырылган яктырту җиһазларын куллану;

- яшелләндерү: агачларны саклап калу, яшел утыртмаларны санитар кисү, яшелләндерүнең яңа элементларын утырту;

- тарихи-шәһәр төзелеше мохитен саклап калу, мемориаль һәм архитектура-ансамбль мөнәсәбәтендә (Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләрен исәпкә алып, аларны торгызу өчен кирәкле җитәрлек фәнни мәгълүматлар булган очракта, биналарны, корылмаларны, корылмаларны, кече архитектура формаларын, коймаларны, капкаларны) югалган тарихи элементларны торгызу;

- мәдәни мирас объектының төп фасадында мәгълүмати язмалар һәм билгеләр урнаштыру беренче каттан да югары түгел;

- кулланучылар игътибарына «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 07 февралендәге 2300-1 номерлы Федераль закон таләпләренә туры китерү өчен билгеләнгән тышкы мәгълүмат чараларын (вывескаларны) урнаштыру: эшчәнлек профиле, оешманың фирма исеме, аның урнашкан урыны (адресы) һәм эш режимы, индивидуаль эшкуарны дәүләт теркәве турында һәм аны теркәгән органның исеме турындагы мәгълүмат законнар нигезендә;

- тышкы мәгълүмат чаралары (вывескалар) биеклеге фриз биеклегеннән 2/3 артык булмаска тиеш, катлар тәрәзәләре арасына теге яки бу конструкцияне урнаштыру регламентлаштырыла;

-арка тәрәзәләре булганда, катлар тәрәзәләре арасында урнашкан конструкцияләрнең биеклеге ½ ка кадәр кими. Мәгълүмати конструкцияләрнең киңлеге, декоратив-сәнгать панноларыннан тыш, теге яки бу конструкцияне урнаштыру регламентлана торган простенка киңлегеннән 2/3 дән артмаска тиеш.

Югарыда атап үтелгән барлык эшләр «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә башкарыла.

Төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары территорияләре чикләрендә түбәндәгеләр **тыела:**

- капиталь төзелеш объектларын төзү һәм һәйкәл яисә капиталь төзелеш объектларының ансамбле территориясендәге күләм-пространство характеристикаларын арттыру; мәдәни мирас объектын яисә аның аерым элементларын саклап калу, мәдәни мирас объектының тарихи-шәһәр төзелеше яисә табигый мохитен саклау эшләреннән тыш, җир, төзелеш, мелиоратив һәм башка эшләр башкару;

- кондиционерларның мәдәни мирас объектының фасадларында һәм түбәсендә, эре габаритлы антенналар һәм инженерлык җиһазларының башка элементларын урнаштыру;

- тышкы реклама чараларын урнаштыру;

- җир өсте ысулы белән инженерлык инфраструктурасы объектларын (тышкы су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, газ белән тәэмин итү, электр белән тәэмин итү, телефонлаштыру һ.б.) үткәрү;

- киосклар, павильоннар, лапаслар, кече архитектур формалар урнаштыру, югалганнарны торгызудан тыш;

- динамик йөкләнеш тудыручы технологияләрне (басым ясау, матбугат, чүкеч һ.б. кебек машиналарны куллану, кривошипно-шатунлы механизмнар, чүкечләр һәм бәрмә хәрәкәтнең башка механизмнарын куллану, мәдәни мирас объектына һәм аның әйләнә-тирәсендәге төзелешләргә күпсанлы машиналарны берьюлы куллану;

- мәдәни мирас объекты территориясен теләсә кайсы төрдәге һәм формадагы төзелеш, көнкүреш калдыклары белән чүпләү;

- агачларны кисү, санитар кисүләрдән тыш.